

NORGES HØYESTERETT

Den 18. oktober 2013 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Stabel og Bårdsen i

HR-2013-02179-U, (sak nr. 2013/1833), sivil sak, anke over kjennelse:

A

B

(advokat Vegard Svarva)

mot

C

(advokat Harald Hoel)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over kjennelse om å fremme sak i tvist om omstøtelse av eiendomsoverdragelse i uskiftebo, hvor det er anført at søksmålsfristen i arveloven § 19 ikke er overholdt. Tvisten gjelder virkeområdet for tvisteloven § 18-3 andre og tredje ledd.
- (2) D døde 12. august 2006. Hun var gift med B. D hadde to særkullsbarn. Særkullsbarna, C og A, samtykket til at B kunne sitte i uskifte, jf. arveloven § 10. Uskifteboet besto blant annet av en boligeiendom på X. B flyttet i september 2010 til et kommunalt bo- og aktivitetssenter. Ved skjøte 28. april 2011 ble eiendommen på X deretter overdratt fra B til A. C ble kjent med overdragelsen 5. mai 2011.
- (3) C reiste 28. februar 2012 sak for X forliksråd med krav om tilbakeføring av eiendommen til uskifteboet. Forliksrådet innstilte saken den 7. mai 2012, jf. tvisteloven § 6-11. Ved stevning datert 20. september 2012 reiste C sak for Sør-Trøndelag tingrett. Saken er reist mot A og B som tok til motmæle i tilsvaret datert 12. oktober 2012. I tilsvaret ble det blant annet anført at saken var anlagt for sent, jf. arveloven § 19 andre ledd. I planmøte i tingretten 30. oktober 2012 var det enighet om at spørsmålet om rettidig saksanlegg skulle behandles særskilt etter skriftlig saksforberedelse.
- (4) Sør-Trøndelag tingrett avsa 14. mars 2013 kjennelse med slik slutning:

"Sak 12-152137TVI-STRO fremmes."
- (5) B og A anket kjennelsen til Frostating lagmannsrett, som 27. juni 2013 avsa kjennelse med

slik slutning:

- "1. Anken forkastes.**
- 2. I sakskostnader for lagmannsretten betaler A og B 6250 – sekstusentohundreogfemti – kroner til C innen 2 – to – uker fra forkynnelse av denne kjennelse.**
- 3. A og B frifinnes fra å betale sakskostnader for tingretten."**

(6) *B og A* har anket til Høyesterett. Det anføres i hovedsak at lagmannsretten legger feil forståelse av tvisteloven § 18-3 andre ledd til grunn. De anfører at tvisteloven § 18-3 andre ledd om ett års ankefrist kun gjelder spørsmål om foreldelse. Da stevningen fra *C* først ble inngitt 20. september 2012, er den fremsatt for sent slik at saken må avvises.

(7) *B og A* har nedlagt slik påstand:

- "1. Saken avvises.**
- 2. A og B tilkjennes sakens omkostninger for både tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."**

(8) *C* anfører at Frostating lagmannsretts kjennelse er riktig og slutter seg til lagmannsrettens begrunnelse. For øvrig vises det til ankemotpartens anførsler for lagmannsretten. Det anføres at dersom ettårsfristen i tvisteloven § 18-3 andre ledd skal være begrenset til foreldelse, slik at det ellers etter tredje ledd gjelder en tremånedersfrist, vil dette innebære en innstramming fra ett år til tre måneder i forhold til tidligere rett, jf. tvistemålsloven § 66 andre ledd. En slik betydelig endring burde ha kommet klarere til uttrykk fra lovgivers side.

(9) *C* har nedlagt slik påstand:

- "1. Anken forkastes.**
- 2. C tilkjennes sakskostnader for Høyesterett."**

(10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:

(11) Anken gjelder lagmannsrettens generelle rettslige forståelse av en skreven rettsregel som ankeutvalget kan prøve ved en videre anke, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav c.

(12) Tvisteloven § 18-3 andre og tredje ledd har følgende ordlyd:

"(2) Når foreldelse er avbrutt ved forliksklage, opphører denne virkningen dersom stevning, eller eventuelt forliksklage, ikke er sendt til retten innen ett år fra forliksrådet innstilte behandlingen av saken.

(3) Hvis søksmålet avvises eller ellers ender uten dom, og saksøkeren ikke er vesentlig å bebreide for dette, er virkningen etter første ledd fortsatt i kraft hvis kravet reises i nytt søksmål innen tre måneder fra kjennelsen ble forkynt for saksøkeren. Mot oversitting av tremånedersfristen kan det ikke gis oppfriskning."

(13) Etter lovens ordlyd er det altså bare i forhold til foreldelse at en forliksklage bevarer sin fristavbrytende virkning i ett år etter at forliksrådet har innstilt behandlingen. For øvrig tilsier ordlyden i andre ledd at den fristavbrytende virkningen bortfaller etter tre måneder. Dersom dette er en riktig tolking, var det altså uriktig av tingretten og lagmannsretten å fremme saken.

(14) De aktuelle bestemmelsene avløste tvistemålsloven § 66 som hadde følgende ordlyd:

"De virkninger som etter den borgerlige rett følger av at søksmål er reist, regnes fra det tidspunkt da forliksklage eller stevning er forkynt for saksøkte, eller da det er meddelt ham

at kravet er framsatt under saken, når ikke annet er bestemt ved lov. [...]

Når et krav er henvist fra forlikrådet til retten, opphører virkningene av at søksmål er reist dersom stevning ikke er sendt til retten innen ett år fra henvisningsdagen.

Hvis søksmaalet blir avvist paa grund av uforsætlige feil, eller hvis det ellers ender uten dom, blir disse virkninger fremdeles i kraft, naar kravet reises paany senest tre maaneder, efterat kjendelsen blev forkyndt for saksøkeren, hvis ikke andet er bestemt ved lov."

- (15) Formuleringen av tvisteloven § 18-3 andre og tredje ledd bygger langt på veg på utkastet til § 20-3 andre og tredje ledd fra Tvistemålsutvalget i NOU 2001: 32. Om utkastet § 20-3 andre ledd uttales det på side 879:

"§ 20-3 (2) viderefører det sentrale innholdet i tvistemålsloven § 66 annet ledd. Selv om forlikrådsbehandling gjøres fullstendig valgfritt, kan det være grunn til å videreføre bestemmelsen her som regulerer materiellrettslige virkninger av at saken har vært behandlet i forlikrådet. Den viktigste virkningen er trolig at foreldelse blir avbrutt, jf. foreldelsesloven § 15. Denne virkningen inntreffer etter tvistemålsloven § 66 andre ledd, selv om saken ikke blir pådømt i forlikrådet, men henvist til retten. Ordningen med henvisning til retten videreføres ikke i lovutkastet, men det er behov for en regel om hvor lenge den fristavbrytende virkning av forlikrådsbehandlingen er i kraft. Når en sak blir innstilt, kan det av forskjellige grunner være ønskelig at partene har en viss tid til å områ seg før saken bringes inn for de ordinære domstoler. Størst behov er det kanskje hvor det foreligger mange saker om likeartede krav, og det er behov for å avbryte foreldelse i påvente av avgjørelsen av pilotsøksmål.

Den samme virkningen for foreldelse følger langt på vei av foreldelsesloven § 22. Det vises til redegjørelsen i III.20.3 ovenfor. Når Tvistemålsutvalget likevel har funnet grunn til å videreføre en bestemmelse om dette i tvisteloven, er det fordi foreldelsesloven § 22 ikke gir noen tilleggsfrist på ett år når det er 'forsettlig' at saken ender uten rettslig avgjørelse. For å unngå misforståelser, og at forsettsbegrepet må legges på strekk når klageren trekker en sak fra behandling i forlikrådet, bør det være en eksplisitt bestemmelse som regulerer denne siden ved foreldesspørsmålet i tvisteloven.

Tvistemålsloven § 66 andre ledd fastslår at de virkninger som 'etter den borgerlige rett' følger av at søksmål er reist for forlikrådet, først opphører når det har gått ett år fra forlikrådet henviste saken til retten. Som nevnt har dette en praktisk viktig betydning for foreldelse. Tvistemålsloven § 66 andre ledd er imidlertid en generell regel som også kan omfatte andre frister, for eksempel søksmålsfrister. Slike frister finnes først og fremst for sakstyper som etter utkastet ikke kan behandles i forlikrådet, jf. § 8-2 eller som man i praksis ikke kan regne med vil bli behandlet i forlikrådene. Eksempler kan være søksmål om gyldigheten av generalforsamlingsvedtak i aksjeselskaper, jf. aksjeloven § 5-23 (1) eller søksmål om oppsigelse i husleieforhold, jf. husleieloven § 9-8 første ledd. For de sakstypene som behandles i forlikrådet er denne type frister nokså upraktiske.

Lovutkastet § 20-3 (2) er derfor begrenset til foreldelse. Med denne begrensningen fremgår det også klarere, enn med en generell regel som tvistemålsloven § 66 andre ledd, at dette er lex specialis i forhold til foreldelsesloven § 22. Når behandlingen av en sak er innstilt i forlikrådet, vil altså den fristavbrytende virkningen av forliksklagen gjelde i ett år etter at forlikrådet innstilte behandlingen av saken."

- (16) Tvistemålsutvalgets forslag ble med en liten tilføyelse videreført i Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) – nå som § 18-3 andre og tredje ledd. Om forslaget uttales det på side 432-433:

"Annet ledd kommer bare til anvendelse når forlikrådet innstiller behandlingen av saken. Når forliksklagen er trukket, vil saken bli hevet, jf. § 19-1 annet ledd bokstav b. Da vil spørsmålet om foreldelse bare bli regulert av lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer § 22 nr. 1 første punktum. Forsettskravet i den bestemmelsen vil normalt lede til at virkningen av påtale ved forliksklage vil bortfalle straks klagen trekkes tilbake."

- (17) Tvistemålsutvalgets motiver til utkastet § 20-3 andre ledd viser altså at den tidligere generelle

ettårsfristen nå skulle begrenses til avbrytelse av foreldelse. Formålet var å gjøre unntak fra forsettsbegrensningen i foreldelsesloven § 22 nr. 1 første punktum. Og bestemmelsen skulle være begrenset til tilfeller hvor forlikrådet innstilte behandlingen.

- (18) NOU 2001: 32 side 880 og Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) side 433 inneholder imidlertid ikke noe utsagn om at tremånedersfristen i tredje ledd generelt skulle komme til anvendelse på de øvrige søksmålsfristene. Tvert om synes man å ha forutsatt at tredje ledd i realiteten skulle utgjøre en videreføring av tvistemålsloven § 66 tredje ledd. En vurdering av dette spørsmålet var særlig maktpåliggende for departementet som ikke fulgte opp Tvistemålsutvalgets forslag om å gjøre forlikrådsbehandling frivillig. Se tvisteloven § 6-2 hvor det ble innført en relativt omfattende plikt til forlikrådsbehandling i saker om formuesverdier. Ankeutvalget er enig med lagmannsretten i at det hadde vært naturlig at departementet ved denne endringen hadde drøftet hvilke konsekvenser dette burde få for § 18-3 andre og tredje ledd om avbrytelse av søksmålsfrister.
- (19) Det er imidlertid ikke dermed sagt at departementets unnløstelse av å drøfte dette spørsmålet må få som konsekvens at § 18-3 andre ledd, i likhet med tvistemålsloven § 66 andre ledd, skal gjelde generelt for søksmålsfrister. I Skoghøy, Tvisteløsning synes det riktignok på side 470-471 forutsatt at regelen er den samme som i tvistemålsloven § 66 andre ledd. I Schei m.fl., Tvisteloven, Kommentartutgave, andre utgave, uttales det derimot på side 589 at "annet ledd uttrykkelig [er] avgrenset til å gjelde foreldelse". Den eventuelle betydningen av at departementet ikke videreførte Tvistemålsutvalgets forslag om frivillig forlikrådsbehandling er ikke problematisert i noen av disse fremstillingene.
- (20) Ankeutvalget har kommet til at ettårsregelen i tvisteloven § 18-3 andre ledd må begrenses til avbrytelse av foreldelsesfrister i tilfeller hvor forlikrådet har innstilt behandlingen. Ved en motsatt løsning ville man sette til side en klar ordlyd som er uttrykkelig begrunnet i forarbeidene. For å unngå at forlikrådsbehandling skal kunne bli en felle for andre søksmålsfrister må man riktignok som en konsekvens av dette legge til grunn at tredje ledd får større praktisk betydning enn tvistemålsloven § 66 tredje ledd hadde. Men lovens ordlyd – "søksmålet avvises eller ellers ender uten dom" – er ikke til hinder for denne løsningen. Den er dermed anvendelig på andre søksmålsfrister. Ankeutvalget kan ikke se at andre ledd tolket i samsvar med ordlyden representerer noen urimelig felle for saksøkerne. Det vises til at når en lov erstattes av ny lov, må man alltid være forberedt på at det kan ha skjedd realitetsendringer. Lovens ordlyd er dessuten klar. På denne bakgrunn må det være en lovgiveroppgave å avgjøre om tvisteloven § 18-3 andre ledd, i likhet med tvistemålsloven § 66 andre ledd, skal gjelde generelt for søksmålsfrister.
- (21) Anken har ført fram. Da stevning uomtvistet er uttatt etter utløpet av tremånedersfristen i tvisteloven § 18-3 tredje ledd, har ankeutvalget kommet til at den kan ta påstanden om avvisning til følge og ikke begrense seg til å oppheve lagmannsrettens kjennelse.
- (22) Da anken har ført fram, følger det videre av tvisteloven § 20-2 at de ankende partene som utgangspunkt har krav på å bli tilkjent sakskostnader for samtlige instanser. Denne regelen vil bli fulgt, idet ankeutvalget ikke kan se at det er grunnlag for å gjøre unntak med hjemmel i § 20-2 tredje ledd. Advokat Svarva har levert omkostningsoppgave som viser at han for de tre instansene vil avkreve sin klient salær med 50 938 kroner inkludert merverdiavgift. Dette beløpet tilkjennes. I tillegg kommer rettsgebyr til lagmannsretten og Høyesterett med 10 320 kroner. Omkostningsbeløpet settes etter dette til 61 258 kroner.
- (23) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING:

1. Sak 12-152137TVI-STRO avvises fra Sør-Trøndelag tingrett.
2. I sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett betaler C 61 258 – sekstientusentohundreogfemtiåtte – kroner til A og B i fellesskap innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av denne kjennelsen.

Ingse Stabel
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Riktig utskrift: